

МЕРЕЖА ІНФОРМАЦІЙНО-
РЕКРЕАЦІЙНИХ ЦЕНТРІВ
«ШЛЯХ»

ЗЕМЛЯНКА

ШЛЯХ

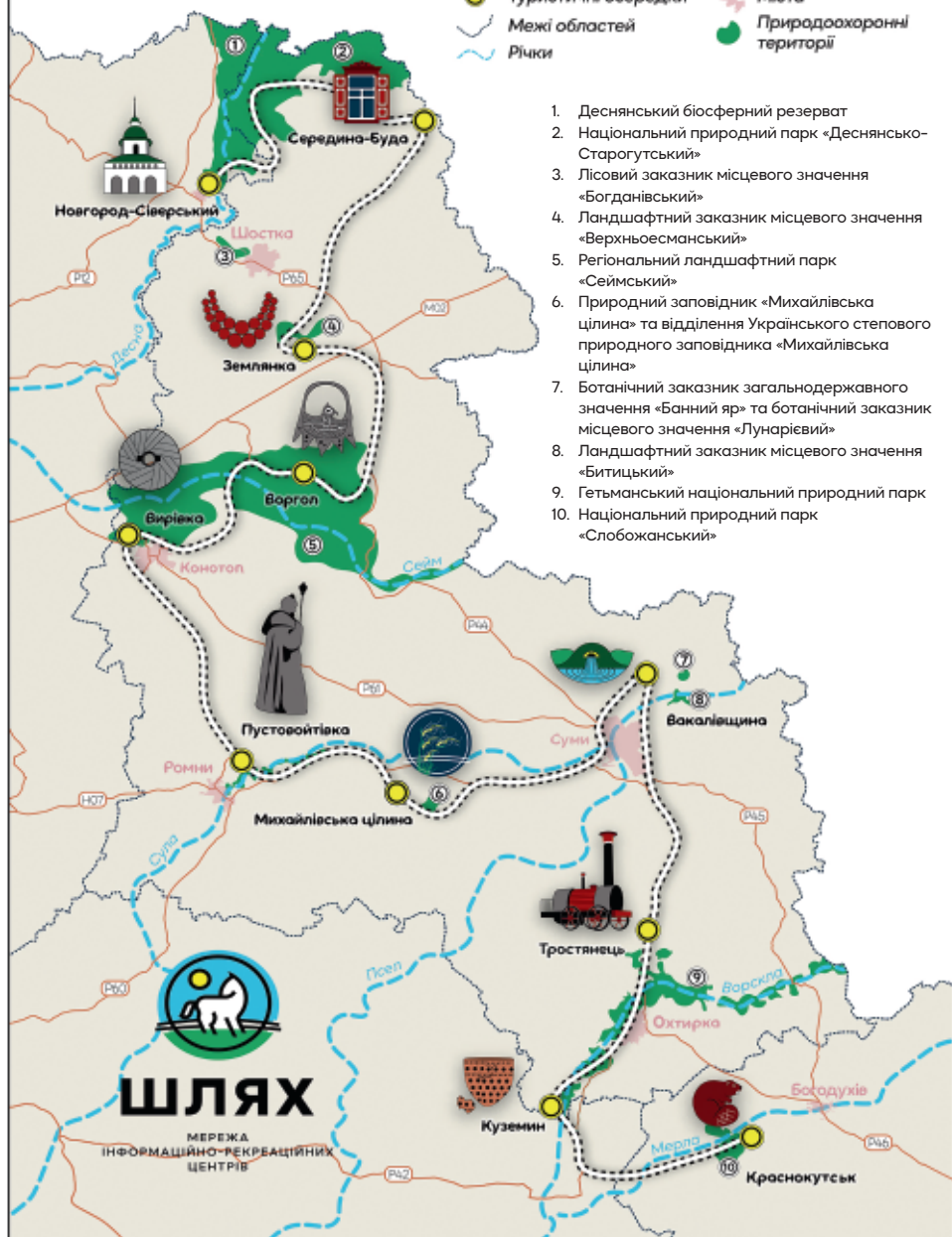
МЕРЕЖА ІНФОРМАЦІЙНО
РЕКРЕАЦІЙНИХ ЦЕНТРІВ

МАПА

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

	ШЛЯХ		Автодороги
	Туристичні осередки		Міста
	Межі областей		Природоохоронні території
	Річки		

1. Деснянський біосферний резерват
2. Національний природний парк «Деснянсько-Старогутський»
3. Лісовий заказник місцевого значення «Богданівський»
4. Ландшафтний заказник місцевого значення «Верхньоесманський»
5. Регіональний ландшафтний парк «Сеймський»
6. Природний заповідник «Михайлівська цілина» та відділення Українського степового природного заповідника «Михайлівська цілина»
7. Ботанічний заказник загальнодержавного значення «Банний яр» та ботанічний заказник місцевого значення «Лунарівий»
8. Ландшафтний заказник місцевого значення «Битицький»
9. Гетьманський національний природний парк
10. Національний природний парк «Слобожанський»

ШЛЯХ

МЕРЕЖА
ІНФОРМАЦІЙНО-РЕКРЕАЦІЙНИХ
ЦЕНТРІВ

«Шлях» – це Мережа інформаційно-рекреаційних центрів підтримки природно-заповідних територій на північному сході України, створена громадською організацією «Українська природоохоронна група» за сприяння Програми розвитку ООН (ПРООН) в Україні за фінансової підтримки Уряду Швеції.

Мережа «Шлях» охоплює Деснянський біосферний резерват, НПП «Деснянсько-Старогутський», заказник «Верхньоесманський», РЛП «Сеймський», Пустовійтівські кургани і прилеглі заказники, відділення «Михайлівська цілина» Українського природного степового заповідника, низку заказників довкола біостаціонару СумДПУ, Гетьманський НПП, НПП «Слобожанський».

Осередки мережі різноманітні за формою організації та підпорядкуванням. Всі вони співпрацюють з адміністраціями природно-заповідних установ і допомагають їх популяризації, проведенню екскурсій, природоохоронних акцій, моніторингу стану довкілля тощо. Наскільки це працює в освітніх установах, показує досвід Сумського державного педагогічного університету ім. А. С. Макаренка та Державного професійно-технічного навчального закладу «Конотопський професійний аграрний ліцей».

Мережа є одночасно підґрунтям для співпраці, туристичним маршрутом і платформою для розширення. Мета проєкту – показати зв'язок природи з культурою, перебігом історії, довести необхідність збереження історичних ландшафтів для розвитку краю. Саме тому осередки мережі діють при Новгород-Сіверському історико-культурному музеї-заповіднику «Слово о полку Ігоревім», Комунальному закладі Сумської обласної ради «Державний історико-культурний заповідник «Посулля», Громадському історико-етнографічному музеї Пелагеї Литвинової-Бартош.

Проєкт «Мережа інформаційно-рекреаційних центрів підтримки природно-заповідних територій як складова відновлення та управління екосистемами громад» реалізує ГО «Українська природоохоронна група» за сприяння ПРООН в Україні в межах Програми ООН із відновлення та розбудови миру за фінансової підтримки Уряду Швеції.

Програму ООН із відновлення та розбудови миру (UN RPP) реалізують чотири агентства ООН: Програма розвитку ООН (ПРООН), Структура ООН з питань гендерної рівності та розширення прав і можливостей жінок (ООН Жінки), Фонд ООН у галузі народонаселення (UNFPA) і Продовольча та сільськогосподарська організація ООН (ФАО).

Програму підтримують одинадцять міжнародних партнерів: Європейський Союз (ЄС), Європейський інвестиційний банк (ЄІБ), Посольство США в Україні, а також уряди Канади, Данії, Німеччини, Японії, Нідерландів, Польщі, Швеції і Швейцарії.

Старий шлях
О. Дорошенко

*Вид на Глухів із боку Київської брами
С. Панченко*

*Кінна прогулянка у «Медовому гаю»
С. Моторний*

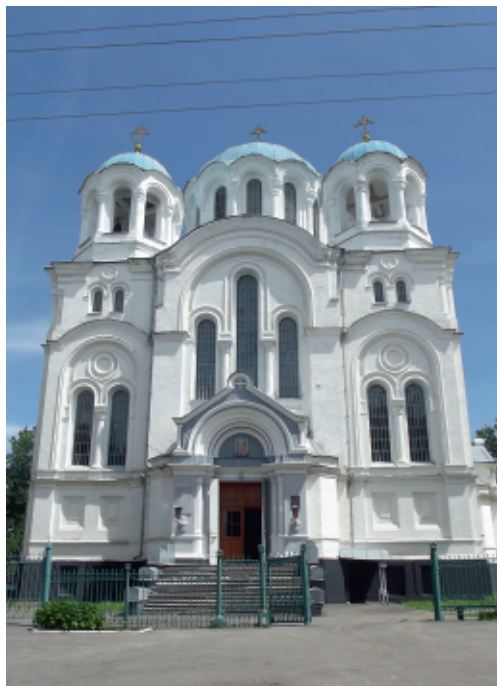

Село Землянка стоїть осторонь сучасних шляхів сполучення, межує з лісами і болотами, що увійшли до заказника «Верхньоеманський». У селі створили народний музей Пелагеї Литвинової-Бартош – відомої етнографіні, сформувався туристичний кластер з екосадиб «Медовий гай», «Заповідна борть» та ін. Ентузіасти відтворюють старовинні обрядові традиції та ремесла. Відвідувачам пропонують кінні прогулянки – від верхової їзди до походів на санях узимку та в кибитці влітку. Кожен може скуштувати медових напоїв, сирів, спробувати себе у ткацтві, куховарінні біля печі або в ролі учасника народного обряду.

Експерсійні маршрути найрізноманітніші. На конях – лісами або колись знаменитим Слоутським шляхом, яким користувалися ще гетьмани, цілком можливо, що й воїни князя Ігоря. Обабіч нього розташований Гамаліївський монастир, де збереглися поховання фундаторів обителі – Скоропадських.

*Дуби біля Гамаліївського монастиря
С. Панченко*

*Трьоханастасіївська церква у м. Глухів
С. Панченко*

Згадали гетьманів – поруч Глухів, столиця Гетьманщини, куди велосипедом їдемо через Шевченкове прямо манівцями через головний в'їзд крізь Київську браму. Ще завітайте до маєтку Скоропадських у Полошках, де збереглися старовинний парк, а в селі – їхня церква. В Глухові важливо оптимізувати свої плани, адже великий вибір атракцій – краєзнавчий та археологічний музеї, історичний центр. Найкраще замовити екскурсію у НЗ «Глухів», і дізнаєтеся основне про колишню столицю і містечко з найстарішим педагогічним університетом України та Інститутом, де вперше у світі вивели безнаркотичні сорти конопель. Глухівщина стала у XIX ст. одним із центрів індустріалізації, і це якнайкраще відобразилося у місцевій архітектурі. Зворотній шлях до Землянки особливо приємний на заході сонця вниз на сіверське Полісся – «край лісів та імлістих боліт».

*У народному музеї П. Бартош
у с. Землянка. С. Моторний*

Вільховий ліс у заплаві р. Есмань біля с. Землянка. С. Панченко

Мохове болото у заказнику «Верхньоесманський». С. Панченко

Болотна орхідея
пальчатокорінник Фукса
С. Панченко

Заказник «Верхньоесманський» (2 912,5 га) – один із найбільших у краї. Його територія охоплює ліси та болота біля витоків р. Есмань – притоки Реті та Десни. Заказник вражає різноманіттям, адже тут збереглися типові поліські соснові ліси зеленомохові та чорницеві, невеличкі ділянки зі світлими дібровами.

Найцікавіші все ж у Верхньоесманському – болота. Тут можна зустріти невеличкі болота-блюдця, де в килимі сфагнових мохів зростає пухівка та журавлина. Найбільша цінність – джерельні болота зі сфагновими та гіпновими мохами, рясно вкритими кореневищними осоками, низкою реліктових верб і болотних орхідей. Вони живляться водами, що виклинюються із відрогів Середньо-Руської височини. Мають потужні поклади торфу, тому нижче за течією осушені, щоби видобувати паливо. Тепер вони позаростали

*Пісковики на берегах р. Есмась
неподалік с. Землянка. С. Панченко*

*Сосновий ліс зеленомоховий
С. Панченко*

чагарниками верб, вільшняками, але ще трапляються ділянки з високими купинами осок.

*Невеличка болотна верба Старке
С. Панченко*

Уздовж р. Есмась є виходи пісковиків. Тому обґрунтованим є тлумачення назви річки як «кам'яниста» в перекладі з іранських мов. Пісковики в цих місцях добували для господарських потреб, й досі можна бачити зарослі кар'єри. Подекуди ще залишилися вимощені каменем дороги. Ой, як незручно ними їхати! Хіба лише калюж немає.

Заказник – популярне місце в сезон збору грибів та ягід, а ще тут, в западині між піщаними дюнами, є маленьке лісове озеро, що зветься Покійне. Коли повноводне, а в посушливі роки міліє, та все ж залишається особливим для місцевих жителів.

*Під час екскурсії у народному музеї
П. Бартош у с. Землянка
С. Моторний*

Шлях: мережа інформаційно-рекреаційних центрів. Землянка

Автори: С. Панченко, Т. Шаміна

Рецензенти: Ю. Гладенко, Р. Маленков

Фото: С. Панченко, С. Моторний, О. Дорошенко

Фото на обкладинці: С. Панченко

Карта: В. Колодежна

Відскануй QR-код
та дізнайся більше!

